

E-DEVLET VE TÜRKİYE

Erhan AKYAZI*

E-Government and Turkey

For centuries, societies replace themselves with the development of the technologies. Now they are in the process of the Information Society. The information concept that is increasing with sharing penetrates every field of our daily life by means of information technologies. One of the indicators of this is the usage of information intensively in relations with government. The e-government concept that emerged in last years is one of the latest concepts in this context.

In this study, e-government concept and the position of Turkey according to other countries and finally what must be done to be successful in this field. are discussed

Key words: *e-government, social development.*

Yüzyıllardan buyana toplumlar gelişen teknolojiye bağlı olarak kendilerini yenilemektedirler. Toplumların şu anda idrak ettikleri düzen ise Bilgi Toplumu olarak ifade edilmektedir. Paylaştıkça artan bir meta olan bilgi gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri sayesinde hayatımızın her alanına girmiş bulunmaktadır. Birey, kurum ve kuruluşların devlet ile ilişkilerinde de bilgi yoğun olarak kullanılmaktadır. Son yıllarda karşımıza çıkan "e-devlet" kavramı da bu kullanım alanının en son şeklidir. Bu çalışmada e-devlet kavramı üzerinde durularak, e-devlet çalışmaları kapsamında Türkiye'nin diğer devletler arasındaki yeri ve e-devlet için yapılması gerekenler tartışılmaktadır.

Uygarlık tarihi incelendiğinde toplumların yaşayışlarını değiştiren, farklı üretim yön-

temlerine yöneldikleri dönemlere rastlanmaktadır. Bu dönemlerden ilki tarım toplumu olarak adlandırılmaktadır. Tarım toplumuna kadar göçebe yaşayan yani toprağa bağımlı olmayan insanoğlu bu döneme kadar toprağı ayaklarının altında ezerek farklı coğrafyalar arasında göçmekteydi. Tarım toplumuna gelindiğinde toplumlar toprak gerçeğine vararak toprağı bir geçim aracı olarak kullanmışlardır. Zamanla ihtiyaçları artan ve topraktan aldığı kendisine yetmeye başlayan toplumlar farklı arayışlara girmişler ve bu arayışlar toplumların yaşamında ikinci önemli dönem olan sanayi toplumunu doğurmuştur. Bu dönem içerisinde insanların kişisel amaçlarına ulaşmak için, bir organizasyon çerçevesinde bir arada çalıştıkları ve bunun bir neticesi olarak refaha kavuştukları görülmektedir. İlk dönemde

* Arş.Gör.Dr., Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi

toprak kutsal iken, ikinci dönemde emek ön plana çıkmaktadır. İnsanlık tarihi şimdi yeni bir dönemin içinde bulunmaktadır, bilginin, toprak ve emeğin önüne geçtiği bilişim toplumu.

Bilgi işleme ve işlenmiş olan bu bilginin sunumunu bir hizmet olarak göreceğ olursak, aşağıda yer alan Dünya Bankasının ülkemize ait rakamlarının, içinde bulunduğumuz dönemin bilişim toplumu dönemi olduğunu kanıtlar nitelikte olduğu söylenebilir.

	1983	1993	2002	2003
Tarım	21,4	16,2	13,0	13,4
Sanayi	25,0	29,8	23,7	21,9
Hizmet	53,6	54,0	63,3	64,7

Tablo-1: 1983-2003 Tarihleri Arasında Türkiye'nin Sektörel Dağılımı

Bilişim toplumunun temel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Bilgiye sahip olmanın önem kazanması
- Globalleşme
- Bilişim sektörünün doğuşu
- Çevre koruma bilincinin gelişmesi
- Sivil toplum kuruluşlarının etkinleşmesi
- Kişinin merkezi konuma gelmesi
- Bilgisayarlaşma
- Örgütlü toplumun güçlenmesi

Toplumları bilişim toplumu olmaya götüren gelişmeler günümüzde şemsiye bir kavram olarak nitelendirilebilecek e-dönüşüm kavramı altında birleşmektedir. Bu şemsiye kavram altında yer alan kavramlardan birisi de e-devlet kavramıdır.

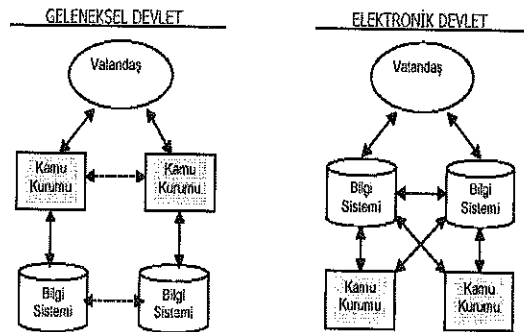
Devlet, vatandaşı olan bireylerden rızaları çerçevesinde pay alarak kaynak temin eden, temin ettiği bu kaynakları hizmet olarak yine

vatandaşlarına sunan, bu hizmetlerin adil bir şekilde dağılım için gerekli altyapıyı tesis eden ve hizmetlerin paylaşımında ortaya çıkacak yasal sorunlara çözüm getiren alt sistemler bütünüdür.

E-Devlet, basit olarak kamu kurumlarının vatandaşa verdikleri hizmetlerin elektronik ortama taşındığı bir yapıyı temsil etmektedir. Tabii ki bu sadece işlemlerin elektronikleştirilmesi anlamına gelmemektedir. Aynı zamanda bürokratik işlemlerin de minimuma indirilmesini gerektirmektedir. Bu, devletin, yavaş işleyen bir kurum olmaktan çıkarak verimli ve şeffaf bir kurum olması anlamına gelmektedir.

İlk bakışta yeni bir kavram gibi görünse de iki kavram arasında görev ve sorumluluklar bakımından bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. Devleti e-devlet yapan temel fark işleyişini hangi araçlarla ve nasıl gerçekleştirdiğidir. Bu ise bilişim toplumu olmanın özellikleri olarak belirtilen bilgisayarlaşmanın ve globalleşmenin kaçınılmaz bir sonucudur.

Aşağıdaki şekilde geleneksel devlet kavramı ile e-devlet kavramı arasındaki fark görülmektedir.

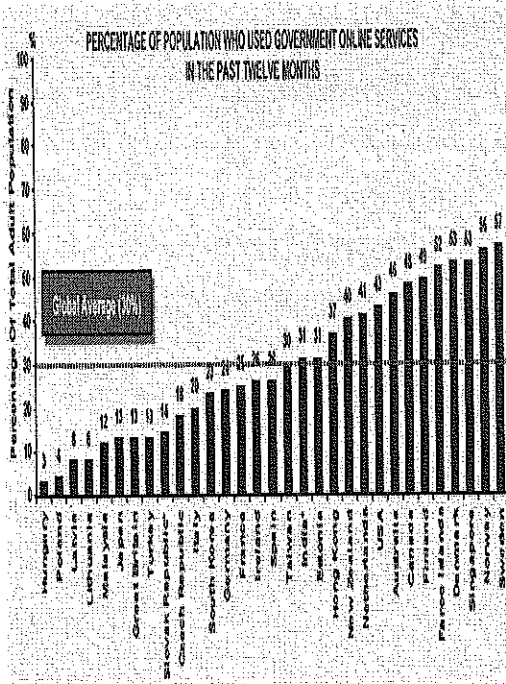
Şekil-1: Geleneksel Devlet ve Elektronik Devlet Karşılaştırması

E-devletin genel olarak üç önemli amacı vardır;

- kamusal hizmetleri yaygın ve erişebilir hale getirmek;
- hizmet üretim ve yönetim sürecinde vatandaşların istek ve eğilimlerini daha etkin değerlendirmek,
- katılımcı yurttaşlığın önünü açmak; devlet kurumlarının daha rasyonel ve verimli işlemlerini sağlamak.

Bu tanımlar çerçevesinde ülkemizin elektronik devlet olma yolunda bulunduğu yeri görmek açısından aşağıdaki rakamlara göz atmanın faydalı olacağı görüşündeyim.

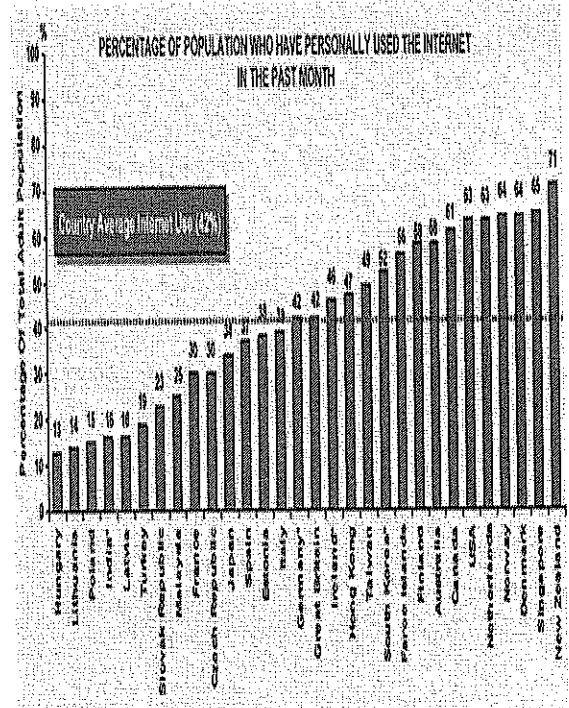
Aşağıdaki tabloda 2002 yılında farklı ülkeler bazında vatandaşların elektronik devlet uygulamalarını kullanım oranları yer almaktadır.

Tablo-2: 2002 Yılı İtibariyle Elektronik Devlet Kullanım Yüzdeleri

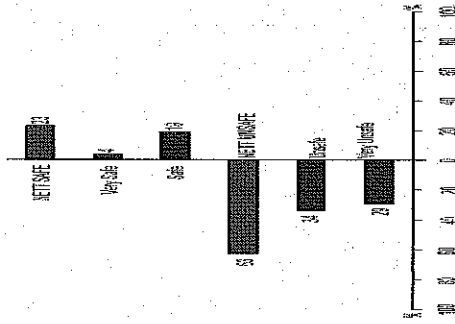
Grafik incelendiğinde Türkiye'nin elektronik devlet uygulamalarını kullanma bakımından diğer ülkelere oranla oldukça gerilerde yer aldığı ve özellikle ortalama değerinin çok altında yer aldığı görülmektedir. Yukarıda tabloya göre ülkemiz e-devlet kullanım konusunda en düşük orana sahip %15 grubuna dahil gözükmektedir. Bu arada şunu da belirtmekte yarar var, 2002 yılında %13 gözüken rakam yine aynı kaynağa göre 2001 yılında %3 olarak gözükmekte ve 2001-2002 yılları arasında %23'lük bir artış göstermiş bulunmaktadır.

Bu durumun sebeplerinden birisi ülkelerde internet kullanım oranları olabilir. Aşağıdaki tablo ülkemiz için yukarıdaki tabloda düşük çıkan bu oranın doğrulayıcısı niteliğindedir.

Tablo-3: 2002 Yılı İtibariyle İnternet Kullanım Oranları

Bununla beraber dünya genelinde devletle olan ilişkilerini internet üzerinden yürütme konusunda bir güvensizliğin olduğunu söylemek de yanlış olmayacaktır. Bu da oranların düşük çıkmasında önemli etkenlerden birisidir. Aşağıdaki tabloda 2002 yılı itibariyle interneti bu tür uygulamalar için ne kadar güvenli bulunduğu üzerine oranlar yer almaktadır.

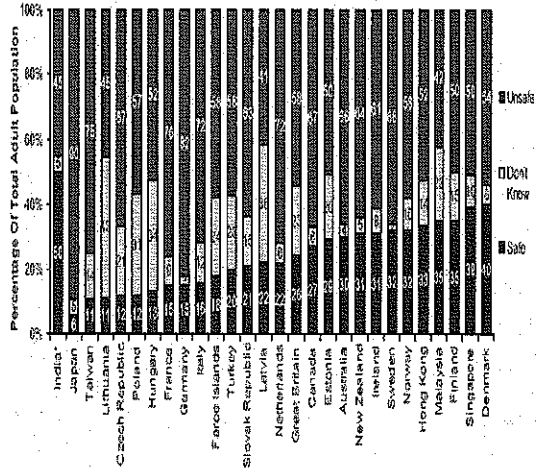

Tablo-4: 2002 Yılı İtibariyle E-Devlet Uygulamasının Güvenli Bulunma Oranları

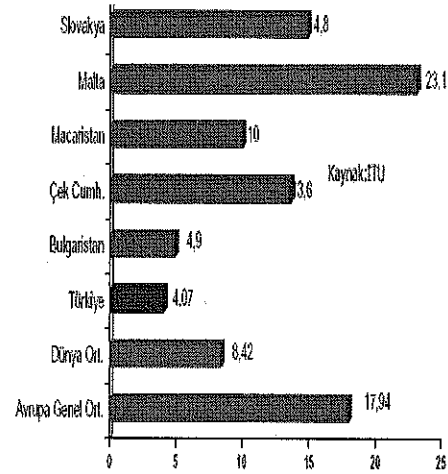
Görüldüğü gibi güvenli bulma oranında bir artış gözlenirse de güvensiz bulma ağırlığını hissettirmektedir.

Aşağıdaki tabloda ise yukarıda yer alan oranların ülkeler bazında dizilişi görülmektedir. Bu arada Türkiye için görülen %20'lik rakamın yine aynı kaynağı verilerine göre 2001 yılında %21 olduğunu söylemek de fayda görmekteyim.

Türkiye açısından konuşulacak olursa e-devlet uygulamasına geçmenin önündeki önemli engellerden birisi de ülke çapında sahip olunan kişisel bilgisayar oranının düşüklüğüdür. Aşağıdaki tablo bunu açık ve net bir şekilde ortaya koymaktadır.

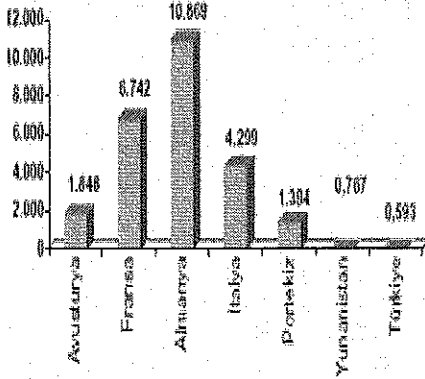

Tablo-5: 2002 Yılı İtibariyle Ülkeler Bazında E-Devletin Güvenli Bulunma Oranları

Tablo-6: 2001 Yılı İtibariyle Kişisel Bilgisayar Sahipliği

Bir başka önemli neden ise ülke olarak telekom yatırımlarına ayırmış olduğumuz pay da karşımıza çıkmaktadır. Bu oran aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo-7: 1999 Yılı İtibariyle Telekom Yatırımlarına Ayrılan Pay (Milyar \$)

Sonuç

Türkiye'nin gelişmiş olan ülkelerin gündem konusu olan e-devlet uygulamalarına güvenli bir şekilde geçmesi için her şeyden önce bu yönde çalışmalara temel teşkil edecek yatırımlara ağırlık vermesi gerekmektedir. Türkiye'nin ekonomik bir krizden geçtiği doğ-

rudur ancak bu durumda yabancı yatırımcıların özellikle bu alandaki yatırımlarının önünü tıkayan bürokratik engellerin önünü açması gerekmektedir. Vatandaşların daha yüksek oranlarda İnternet kullanımını özendircek politikalar izlenmelidir. Mümkünse bireylerin kişisel bilgisayar sahibi olmaları konusunda teşvik edici uygulamalara gidilmelidir. Kamuya açık alanlarda yapılacak uygulamalarla vatandaşların varolan e-devlet uygulamalarına erişimleri sağlanarak onlara e-devlet kavramının sıcak tarafının gösterilmesi, sevdirmesi gerekmektedir. E-devlet uygulamalarına daha fazla ağırlık verilmeli, her devlet kurumunun bu tür uygulamalarda bulunması zorunlu tutulmalıdır. Radikal kararlarla sanayi toplumu hamlesini atlayarak sahip olduğu genç beyinler sayesinde bilişim toplumu olma seviyesini yakalaması gerekmektedir. Türkiye'nin bu treni kaçırmamalıdır.

Kaynakça

- ÇOBAN, Hasan (1997). Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş, İnkılap Kitabevi, İstanbul
- <http://ekutup.dpt.gov.tr/bilisim/incem/e-devlet.pdf> 07/04/2003
- <http://ekutup.dpt.gov.tr/bilisim/incem/e-devlet.pdf> 07/04/2003
- http://www.edevlet.net/eTurkiye/edevlet_ab.pdf 07/04/2003
- <http://www.izto.org.tr/rapor/edevletd.htm>, 07/04/2003
- http://www.tnsfres2com1gostudy20021download1J20244_Global_Summary_revised2pdf 07/04/2003
- http://www.worldbank.org/cgi-bin/sendoff.cgi?page=%2Fdata%2Fcountrydata%2Faag%2Ftur_aag.pdf
- TOSKAY, Tunca (2002) "Hızla Büyümeye İhtiyacımız Var", BT Haber, Sayı: 369: 13-19.

